

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome Tribvnalis Sacramentalis Reverendissimi Patris Petri Marchantii

Zurmöllen, Heinrich

Neuhusii, 1677

Titvlvs XV. De Matrimonio et Conjugatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9734

2. Peccant vero Notarii. 1. Si contra veritatem instrumētum faciant, vel illi aliquam falsitatem inspergant, aut alio modo alterent contra integritatem. 2. Si eorum negligentia, ignorantia aut Malitia, aliquis error contra substantiam instrumenti irrepāt. ut: in Nomine, Die, substantia contractus, convocatione testium. 3. Si infidelitatem aliquam committant revelando secreta, aut dando copias instrumentorum iis quibus non debent. 4. Si cui ex negligentia culpabili, ignorantia vel in fidelitate damnum eveniat, tenentur ad restitutionē.

TITVLVS XV.

De Matrimonio ac Coniugatis.

Articulus Primus.

Quæ fuerit Matrimonij Prima institutio.

1. **I**Nstitutum est Matrimonium à Deo in statu innocentia, in loco paradisi, ante Adami & Evæ peccatum, in officium naturæ, & propagationem generis humani, illudque in institutione primæva, mul-

tis prærogativis honoravit. 1. Benedictio-
 ne singulari *Gen. c. 1. Masculum & femi-
 nam creavit illos, benedixit q̄ illis & ait cre-
 scite & multiplicamini.* 2. Singularitate
 duarum personarum ad invicem, ita ut una
 fæmina nullum masculum putet factum in
 mundo præter unum, & è contra. 3. Amo-
 re mutuo & cordium unione, sicut acutissi-
 me testatur Procopius: dicens: *Sapienter
 Deus ex uno fingit duos, ut unum iterum ex
 duobus constituat invicem copulatis per
 Matrimonium.* 4. Indissolubili societate
*Gen. 2. Quamobrem relinquet homo patrem
 suum & matrem & adheret uxori sue &
 erunt duo in carne una.* 5. Castimonia &
 pudica honestate *Gen. 2. Ubi natura Matri-
 monii explicata, statim subjungitur: erat
 autem iter q̄ nudus Adam scili & Eva uxor
 ejus & non erubescabant.* Duos vero tan-
 tum fines habuit Matrimonium in statu
 innocentia, tanquam officium naturæ in-
 stitutum: nimirum: multiplicationem li-
 berorum, & vitam socialem.

2. Matrimonium vero à Deo in statu
 innocentia, ad effectum naturæ institu-
 tum,

tum, pro omni statu sive lege institutum fuit, & usque in hanc horam juxta essentialia sua, etiam in lege Evangelica perseverat. Omnia vero quæ successu temporis vel immutata vel addita sunt, nihil in substantia vel essentia Matrimonii immutarunt, sed tantum in iis quæ à legibus, ob bonum universi pendebant, conditiones nonnullæ, pro ratione circumstantiarum superadditæ sunt: Explico: in lege naturæ post ruinam peccati, & ebullitionem concupiscentiæ carnis, Matrimonium, quod officio naturæ tantum deputatum erat, in remedium concupiscentiæ etiam à Deo ordinatum est, manente officio propagandæ prolis, tanquam basi Matrimonii. Item: quia paucitas personarum homini jam Morti, & eventibus morborum exposito, orbis repletionem impediēbat, à Deo Polygamia permessa fuit. Item: in lege Moyfi circa personarum habilitates & inhabilitates, nonnulla sunt lege Ecclesiastica sancita, & nonnulla ex dispensatione Dei per Moysem decreta, salva semper Matrimonii substantia. Tandem in lege nova Matri-
moni-

monium, quod in officium naturæ, ad illud usque tempus remanserat, substantia & essentia immutata, ad sublimiorem gradum Sacramenti, Redemptoris gratia evectum fuit: quidquid autem additum est, essentiam Matrimonij in ratione Matrimonij non excedit,

4. Petes quid ratio Sacramenti novæ legis Matrimonio addiderit. Resp: quod Matrimonio primævo duo restituerit, & alterum supernaturalis effectus super addiderit, nimirum signum sensibile, efficax gratiæ & auxilii supernaturalis. 1. Quod restituit, est singularitas duarum personarum ad invicem, prohibita enim polygamia, Christus Sacramento novæ legis unitatem conjugii, ad duos solos, ut fuerat à principio reduxit. 2. Est indissolubilitas: nam abrogato divortio indissolubilitatem ad firmum vinculum reduxit. 3. Quod ratio Sacramenti superaddidit, est efficacia gratiæ supernaturalis, per sensibile signum, unde Matrimonium novæ legis sic definitur: Matrimonium in nova lege, est Sacramentum conjunctionis individuæ, Maris

&

& fæminæ, contractu legitimo & sensibili signo celebratum, quo gratia sanctificans contrahentibus datur, in ordine ad prolis procreationem & alios fines honestos.

Articulus Secundus.

De contractu Matrimoniali ac ejus valore.

I. **C**ontractus Matrimonialis, est legitima traditio & acceptio potestatis in mutua corpora, legitimis signis facta, in ordine ad prolis procreationem, & individuum vitæ societatem. Contractus enim Matrimonialis non dicitur, nisi contrahentes actu potestatem in mutua corpora tradant, & ab invicem illam acceptent, quæ traditio & acceptio, his verbis solet exprimi: accipio te in meam: accipio te in meum.

2. Ad validum tamen & legitimum contractum quatuor requiruntur. 1. Personæ habiles: quæ habilitas personarum consideratur ex potentia Naturali, si nimirum ad actus Matrimoniales, ex naturali constitutione personæ sint aptæ, nec ab actibus

Matri-

Matrimonialibus perpetuo. vel quasi perpetuo impediuntur, hoc porro impedimentum dupliciter evenire potest: tum ratione vasis, aut instrumenti: ut si mulier stricto nimis vase & impedito à copula perpetuo impedita censeatur: & vir virgæ brevitatem ad copulam inneptam laboret. Tum si vir vel femina debito semine careat, itemabilitas personæ oritur, ex potentia naturalis legitimo usu, si nimirum ex aliquo impedimento, actus Matrimoniales prohibiti non sint, quod impedimentum oritur vel ex voto, vel consanguinitate aut affinitate, de quibus infra.

2. Consensus verus liberæ voluntatis: ad quem requiritur liberi arbitrii usus in utroque contrahente. Item: ut de facto libere operentur dum contrahunt, & ut vere in contractum ejusque obligationes, uterque consentiat: hinc excluduntur pueri, amentes, furiosi etiam Ebrii: hi enim pro illo tempore libero arbitrio non utuntur. Item non consentiunt valide qui coactione, violentia, metu in constantem virum cadente, consentiunt. Quia etsi usus liberi arbitrii

arbitrii sint capaces, nihilominus tunc libere non operantur, sicut etiam non consentire censentur, qui intentionem contrahendi non habent, sive etiam qui contrariam voluntatem habent, etsi aliud foris exprimant.

3. Mutua utrimque obligatio: quæ est vinculum debiti mutui in utraque persona & effectus, formalem matrimonii contractum concomitans.

4. Conformitas ad leges divinas: quia validitas matrimonii, ut est Sacramentum vel contractus à Deo institutus, non pendet à legibus civilibus ut civiles sunt, sed solis legibus divinis naturalibus & Ecclesiasticis subicitur, & conformis esse debet quo ad validitatem, potest enim magistratus Civilis, quædam impedimenta ac leges matrimoniis imponere, quæ etsi contractus matrimoniales in foro Dei non annullent, obligant tamen aliquando in foro conscientie quo ad culpam, & in foro Civili quo ad pœnam.

Arti-

Articulus Tertius.

De Impedimentis contractum Matrimoniale dirimentibus.

Impedimenta matrimonium dirimentia quatuordecim referuntur. Nimirum: ignorantia sive error, conditio, votum, cognatio, crimen, cultus disparitas, coactio sive vis, ordo Sacer, Matrimonium cum altero Coniuge, Honestas ex sponsalibus orta, affinitas intra certos gradus, impotentia naturalis coitus matrimonium antecedens, & ex Concilio Tridentino absentia Parochi & testium, Raptus mulieris, verum hæc omnia sequentibus elucidantur.

1. **IMPEDIM:** Erroris est, quando quis errat positive circa substantiam personæ, utpote cum putat se contrahere cum Rachaele, & contractu facto invenit esse aliam V. G. liam.

2. **IMPEDIM:** Conditionis est: si quis putans se ducere liberam, ducat mancipiū, quia etsi quo ad personam in substantia non erret, errat tamen in hæreditaria conditione, quæ personæ adhæret & personam vitiat,

vitiat, qualis est perpetua servitus & pena posteritatis, unde interpretatione communi juris, qui conditionem hanc penitus ignorat, aut positive credit non inesse, non censetur consensisse, aliud esset si persona contrahens sciret personam, cum qua contrahit esse mancipium, tunc enim censetur consentire. Addo: si aliquis ducat in uxorem puellam vulgarem putans esse nobilem; vel meretricem credens esse virginem, imo & fortilegam aut veneficam, ignorans quod talis sit: quod impedimentum conditionis non habeat locum, neque enim ignobilitas, vel virginitas, vel corruptio, aliquid per se ad matrimonii contractum confert: sicut nec divitiæ, paupertas, pulchritudo & deformitas: sed illis stantibus, omnia bona matrimonij, quæ per matrimonium intenduntur, integra sequi possunt. Idem est de Veneficis & Sagis, hoc enim vitium non est conditio personæ qua persona est, sed conditio voluntaria, cui per penitentiam saga renuntiare potest, & bonis omnibus matrimonij qua matrimonium est satisfacere.

3. IMPEDIM: Coactionis sive vis est: quod impedit consensum absolute voluntarium, ad matrimonium enim requiritur ex natura ejus, consensus absolute voluntarius. Sufficit vero ad validitatem matrimonii, ut voluntarium superet involuntarium, si simul sint conjuncta: & hæc est Regula & statera, ad quam expendi debent voluntarii, & involuntarii, ac mixti consensus, in matrimonio, cum de absoluta voluntate & consensu dubitatur. Ubi enim voluntarium excedit involuntarium, signum manifestum est matrimonii validi.

Metus vero cadens in constantem virum, matrimonium invalidans censetur, qui ex apprehensione vera, gravioris mali imminenti oritur, rationabiliter suadens eligendum minus malum. Ad talem vero metum dijudicandum quinque examinanda sunt. 1. Attendenda est persona metum incutiens, an potestate emineat, ut Princeps, Magistratus, Parens tutor, item si sit persona iracunda, moribus ferox, suæ opinionis tenax, quæ soleat quod minatur exequi. 2. Attendenda est persona cui incu-

titur

titur. 3. Attendendum malum quod imminet, ut sit grave in se saltem æstimatione morali, si enim grave saltem æstimatione morali non sit, metus ex eo incussus, gravis non æstimatur. 4. Attendendus est modus quo incutitur, debet enim juste incuti, si enim motivo justo incutiatur, erit etiam metus justus V. G. Judex minatur mortem Joanni qui virginem defloravit nisi ipsam in uxorem ducat, metus ille censetur juste incussus, ad extorquendum consensum & hæc non est violentia sed justitia. 5. Videnda est apparentia mali imminentis aut futuri, si enim non esset apparentia futuri alicujus mali, inutilis formido judicaretur. Metus itaque gravis mali alicujus, juxta has quinque conditiones examinatus, & injuste incussus, matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit, causat enim involuntarium, & si quid voluntarii reperiat, illud non est nisi imperfectum, quod ab involuntario superatur.

Metus gravis Reverentialis, quo grande malum: ut indignationis & aversionis perpetuæ parentum, exheredationis, apprehen-

prehenditur: casu quo in matrimonium non consentiat, irritat matrimonium, professionem, aliosque contractus, etsi alie comminationes non adhibeantur, talis enim metus vere voluntarium positivum tollit.

4. IMPEDIM: Raptus dicitur: quo puella violenter ex parentum potestate extrahitur, ad matrimonium contrahendum: ad Raptum vero ut sit impedimentum dirimens tria requiruntur. 1. Ut violenter inferatur puellæ, si enim consentiat, non est raptus, quia sponte censetur abiisse. 2. Ut extrahat à potestate parentum. 3. Ut violenter extrahatur ad effectum matrimonii, si enim quis puellam violenter abduceret, ut ea abuteretur, stuprum quidem esset, Raptus tamen ut est impedimentum dirimens non esset. Textus vero Concilii Trident. sess. 24. de Reform. Matrim. c. 6. Sic habet: *decernit S. Synodus inter Raptorem & Raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium: quod si Rapta à Raptoreseparata in loco libero constituta, illum in vi-*

rum habere consenserit, eam Raptor in uxorem habeat.

5. **I M P E D**: Impotentia perpetua coeundi matrimonium, undecunque proveniat, impedit contrahendum, & dirimit contractum, quia cum finis matrimonii sit, aut proles, aut libidinis remedium, qui ad neutrum finem aptus est, consequenter ad matrimonium ineptus est. Porro in coitu duo concurrunt. Primum est congressus, sive immissio sufficiens membri virilis in vas muliebre: Secundum est: seminatio sive emissio veri seminis intra vas praedictum, qui igitur sive ex naturali impotentia, sive ex morbo: Maleficio, vel quacunque de causa, ante Matrimonium laborat impotentia perpetua, in alterutro vel utroque ad coitum requisito, censetur inhabilis ad matrimonium contrahendum, redditurque nullum si contrahere attentet. In mulieribus provenit haec impotentia, ex arctitudine vasis, in viris ex brevitate ac nimia mollitie virgae, in utrisque ex frigiditate naturae, maleficio, carentia Testiculorum, & veri seminis. Dicitur vero *impotentia*

R

tentia

rentia perpetua: quæ aut omnino non potest tolli, aut non sine miraculo, aut peccato, vel gravi corporis læsione aut periculo vitæ. Et hæc impotentia probanda est prudenti medicorum iudicio, & Theologorum quo ad conscientiam Consilio, nam Ecclesia ubi aliquod dubium est, dedit experientiam Triennii, quo transacto, si conjuges se ad coitum & seminationem impotentes sentiant, ab invicem separari debent, creditur autem eorum juramento, si aliunde non appareat, alias ubi aliunde apparet, per visitationem vel aliam experientiam, triennium expectandum non est.

6. IMPED: Voti intelligendum est, de voto solemnii castitatis, quod emittitur in professione Religiosa. Quia votum simplex etiam castitatis perpetuæ, non dirimit matrimonium, etsi illud impediat. Ratio est, quia qui se ipsum tradidit uni, non potest se tradere alteri; constat autem quod qui perpetuam Deo vovit castitatem: Deo potestatem corporis sui tradiderit, non potest igitur homini tradere. Et in ista traditione consistit differentia, inter vo-

tura

tum simplex & solemne castitatis: Nimirum: quod in voto simplici, tantum promittatur Deo corpus & animus in perpetuum: voto vero solemni non tantum promittatur, sed & tradatur & solemniter ab Ecclesia Dei nomine acceptetur.

7. IMPED: Ordinis intelligitur de ordinibus sacris seu majoribus, quorum susceptioni votum solemne perpetuæ castitatis, ab Ecclesia annexum est.

8. IMPED. Ligaminis nihil aliud est: quam vinculum conjugum, ex Matrimonio rato & consummato ortum, quod utroque conjuge vivente solvi non potest: adeoque neuter conjux alteri nubere audeat, quod si attentaverit, Matrimonium nullum erit. Patet *Marc. 10. Quicumq; dimiserit uxorem suam & aliam duxerit, adulterium committit, & si uxor dimiserit virum suum & alteri nupserit, machatur.* Rom. 7. *Quæ sub viro est mulier allegata est legi, si autem mortuus fuerit vir ejus soluta est à lege viri.* Et potest ad secundas nuptias transire, accepto nuntio certo de morte viri, ad hoc vero requiritur, ut qui

refert sit vir omni exceptione major, & ut sciat rationem reddere suę notitię Prudentum iudicio, vel ut testes & signa evidentia, ut testamenta vel instrumenta proferat, vel denique ut sit fama communis, ex relatione plurimorum, maxime qui de Magistratu loci sunt, vel aliquam administrationem habent. Certum est tamen quod quacunq; certitudine data, si postea deprehendatur error: Mulierem in absentia viri alteri nuptam, deprehenso viro adhuc vivente vel illo redeunte, debere sub pœna adulterij, à secundo marito discedere, similiter & virum à secunda uxore.

9. **IMPE D:** Criminis triplicia sub se crimina, Matrimonium dirimentia complectitur. 1. Si adulter procuravit proprię uxoris, vel mariti adulterę mortem, vel e contra, ut ad invicem matrimonio jungerentur. 2. Si Adulteri data fide sibi invicem matrimonium promiserunt, marito adulterę vel uxore Adulteri moriente. 3. Quando viventibus conjugibus prioribus, adulteri scienter inter se contraxerunt. 4. Nonnulli addunt quando qui Matrimo-

rimonium ineunt, uterque in mortem alterutrius priorum conjugum consensit, nullo tamen præcedente adulterio.

10. IMPED. Cognationis ut intelligatur, attendenda ejus descriptio. Nimirum: quod cognatio naturalis sit, qua aliqui, quasi uno stipite nati, ex eodem velut sanguine nascendi initium participant, unde & consanguinei dicuntur. Porro pro ut à stipite diversimode distant, diversos gradus obtinere dicuntur, cujus Notitiam ex figura hac crucis Lector habere poterit.

	Tritavus		
	Proavus		
	Abavus		
	Avus		
Persona Centrica			
Soror	Pater	Mater	Frater.
Consobrina	Filius	Consobrinus	
Filia cōsobrini	Nepos	Sobrinus	
Cognata 4. Gradus.	Abnepos Pronepos	Cogatus 4. Gradus.	

R 3

Qua-

Quatuor hic assignantur gradus super personam centricam descendentes: quatuor utrimque collaturales, ita ut distantia sumatur à personis centricis tam quo ad ascendentes quam descendentes ac collaterales, & Ecclesiastico quidem jure sumitur, distantia à remotiori: ita ut si filia personæ centricæ, cum cognato 4. gradus conferatur reputetur distare 4. gradu, quamvis in praxi dispensationum Romanorum aliud exprimat. Qualiter vero cognatio sanguinis Matrimonium dirimat ex sequentibus patebit.

1. Jure divino naturali prohibitum semper fuit Matrimonium filiorum filiarumq; cum personis centricis, hoc est Patre vel Matre, ita ut ipso jure naturali divino tale Matrimonium nullum & nefandum fuerit.
2. Jure divino Naturali prohibitum est Matrimonium inter descendentes & ascendentes in linea recta in quocunque gradu, nam in linea recta descendentes habentur pro filiis, ascendentes pro parentibus à quibus descendentes originem ducunt.
3. Jure positivo Ecclesiastico cognatio quæ-

quævis naturalis, sive ex legitimo sive ex illegitimo concubitu proveniat, ad primos quatuor gradus collaterales est reducta, ita ut in illis solis quatuor gradibus consanguinitas impediatur matrimonium contrahendum & dirimat contractum. Ita *Concil. Lateranense sub Innocent. 3. c. 3. & allegatur Extravag. de Consanguinitate.*

Cognatio spiritualis est proximitas duarum personarum, ob concurrentiam ad sacramenti Regenerationis & Confirmationis administrationem & susceptionem ex Ecclesiæ instituto, quare sublatis antiquis Canonibus Concilii Tridentini: cognationem spirituales, Matrimonium impediens & contractum dirimentem, ad hæc capita reduxit: ad baptizantem sive confirmantem, & susceptores in Baptismo & confirmatione, (qui ad summum possunt esse unus & una) ex una parte, & ad Baptizatum & confirmatum, & Patrem ac Matrem baptizati, ex altera parte, ita *clare Trident. sess. 24. de reformat. Matrim. c. 2.* Ex quo infertur nullam cognationem nasci, inter susceptores ad invicem, neque in-

ter Baptizantem ex una, & susceptores ex altera parte. Item: si maritus solus suscipiat, uxorem illius nullam contrahere cognationem. Item: casu quo puer ex imminente periculo domi absque solemnitatibus fuerit baptizatus, ij qui solemnitatibus in Ecclesia supplendis assistunt, nullam contrahunt cognationem. Aliud est si Baptismus ex officio à parcho, electis & designatis patrinis domi administratur, cum aliqua solemnitate, qui enim tanquam susceptores, domi puerum de sacro fonte levant ut patrini & tangunt, cognationem spiritualem contrahunt, non vero ij qui in Ecclesia solemnitatibus interfunt. Item: non contrahitur cognatio spiritualis ab ijs qui per procuratorem aliquem de sacro fonte levant, quia vere baptismo non assistunt, nec puerum tangunt pro ut requirit Concil. Trident. nec ipsi etiam procuratores censentur cognationem contrahere, quia vere patrini non sunt. Demum solum unus & una qui electi sunt in patrilinos contrahit cognationem, quod si plures V. G. quatuor in confuso tangant & suscipiant
parvu-

parvulum nec ullus eorum specialiter electus sit, nullus eorum contrahit cognationem.

Impedimentum cognationis legalis vocatur, quod singulari lege contrahitur in vim adoptionis legitimæ, quæ legibus Civilibus & Ecclesiasticis fit conformis, cognatio vero illa est inter adoptantem & adoptatum, inter uxorem adoptantis & adoptatum & uxorem ejus, & inter adoptatum, & filios naturales adoptantis, hæc solum inter illas est distinctio, quod prima & secunda perpetuo duret & sola morte definat, tertia autem extinguitur deficiente adoptione vel filio naturali extra patriam potestatem emancipato. vide: *Gratian: 30. q. 3. c. 1. per adoptionem, & cap. unic. de cognatione legali in decretalibus.*

II. IMPED: Affinitatis: affines dicuntur viri & uxoris cognati, ex eo dicti quod duæ cognationes diversæ, ob copulam carnalem altera ad alterius fines accedat, ita ut cognati uxoris viro affines fiant & contra. Affinitas vero talis ex legitimo thoro in quatuor gradibus collateralibus impedit

matrimonium contrahendum & dirimit contractum. Affinitas autem ex illicito coitu in duobus tantum primis gradibus collateralibus impedit matrimonium & dirimit contractum. Ita Trident. *sess. 24. de Reform. Matrim: c. 4.* Sed collaterales ad invicem, & superiores in linea ascendente cum collateralibus, nullam contrahit affinitatem, unde frater imo & Pater Caji, potest ducere sororem Caje in uxorem, ad solas enim personas quæ copulantur respectu collateralium pertinet affinitas.

12. IMPE: Publicæ honestatis oritur quando quis cum aliqua sponsalia valide contraxit, hoc enim ipso contrahit publicam honestatem, ne possit absq; dispensatione contrahere matrimonium, cum consanguinea ejus intra primum gradum: unde publica honestas definiri potest, propinquitas orta ex sponsalibus de futuro, jure validis.

13. IMPEDIM: Disparitatis cultus est, quando contrahentes sunt diversæ & contrariæ Religionis, ut si Catholicus contrahat cum Pagana, Mahumetana aut Judæa. Hinc jure naturali & positivo semper prohibita

hibita fuerunt matrimonia fidelis cum infideli tanquam illicita. Unde 2. Corinth. 6. *Nolite jugum ducere cum infidelitibus* (& infra) *quæ pars fidelis cum infideli.* Et quamvis matrimonia cum infidelibus contracta per fideles, matrimonia vera essent, non fuerunt tamen indissolubilia, sed pro libitu altero ad fidem converso dissolvi poterunt, verum jure Ecclesiastico antiquo, juri divino & Apostolico conformi, disparitas cultus, facta est impedimentum matrimonium contrahendum impediens, & contractum dirimens, si nimirum disparitas matrimonium antecedit, de hoc in *Concil. Nicæn. Gen. 1. can. 67.* non obscura fit mentio his verbis: *Quæcumq; mulier fidelis viro infideli nupserit, ipsa ex Ecclesia ejiciatur: quæ si penitentiam egerit, & eum virum quem habere non poterat, id est infidelem dimiserit, non est recipienda, nisi eo modo quo recipitur qui postquam fidem negavit, ad fidem revertitur, debet q; ipsa infidelem relinquere.* Si tamen post matrimonium legitime contractum inter fideles, alter incidat in infidelitatem, hoc casu disparitas matri-

monium non dissolvit: quia sacramenti rationem veram habet, & in eo valet lex Evangelica: *Quod Deus conjunxit homo non separet.*

Veruntamen matrimonium Catholicum cum Hæretica & è contra, servatis legibus Christi & Ecclesiæ, etsi illicitum sit, est tamen validum, quia tales à fundamento non sunt disparis cultus, cum uterque baptizatus sit, uterque ejusdem fidei obligatione teneatur ex Baptismo, etsi quoad factum alter hæresis maculam incurrit. Hinc Notandum Matrimonia Hæreticorum, quæ juxta leges naturæ & divinas positivas ac civiles contrahuntur, contractus civiles esse, sacramenta tamen non esse, sequuntur enim primævum matrimonium.

14. IMPED: Quod oritur ex absentia Parochi & Testium, initium sumpsit in Concil. Trident. vigore cujus præsentia Parochi & duorum vel trium testium, ad valorem matrimonij, ubi illud promulgatum & receptum fuerit ita est necessaria, ut matrimonia absq; dicti Parochi & testium præsentia contracta sint penitus irrita ac
inva-

invalida. Ita Concil: Trident: sess. 24. in Decreto de Reform. Matrim. c. 1. Qui aliter quam presente Parocho vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat.

Articulus Quartus.

De Impedimentis Matrimonium impediuntibus.

Impedimenta solum impediuntia sequentibus versibus comprehendi solent: Ecclesie vetitum, nec non tempus feriatum, atque Cathecismus, sponsalia, jungitovotum, impediunt fieri, permittunt facta teneri.

2. Per Ecclesie vetitum intelligitur prohibitio stricto præcepto Ecclesiastico facta, unicum vero tale præceptum speciale est in usu, nimirum de denuntiationibus, ante Matrimonii celebrationem,

tribus festis continuis in Ecclesia coram populo inter missarum solemnias præmittendis, ad impedimenta dirimentia si quæ sint cognoscenda. Obligantur itaque sub peccato mortali, nubentes & Parochi providere, ut huiusmodi denuntiationes ante matrimonij contractum fiant, nisi in ijs per Episcopum vel eius delegatum dispensatum sit, qui tamen dispensare non possunt, nisi subsit iusta causa, & nisi summarie ac moraliter examinatis examinandis constet, non subesse aliquod impedimentum.

3. Per tempus feriatum juxta Decretum Concilij Trident. sess. 24. de Reformat. Matrim. c. 10. intelligitur: tempus quod fluit ab Adventu usque in diem Epiphaniæ & à fer. 4. Cinerum usque ad octavam Paschatis inclusive, illo vero tempore tantum prohibentur solemnitates nuptiarum, ut sunt: publicus & sollemnis in Ecclesia contractus, sollemnis benedictio, nuptiarum, deductio sponsi ad sponsæ domum, convivium nuptiale, unde qui absque solemnitate nuptiali, in privato coram Parocho & testibus istis temporibus contrahe-

ret,

ret, non peccaret, à prædictis tamen solemnitatibus, quæ in Nuptijs fiunt, sub peccato mortali abstinendum est ex præcepto Ecclesiæ.

4. Cum vero jam non oriatur impedimentum ex assistentia ad Cathedismum nullaque quantumcunq; imperfecta cognatio, de hoc fufius non tractatur.

5. Impedimentum sponsaliorum in hoc consistit quod qui sponsalia cum una contraxit, non possit absque peccato mortali cum alia matrimonium contrahere, quamvis tamen si actu contrahat cum alia, matrimonium validum censeatur: si vero Arrhæ sint datæ, aut copula vi promissionis extorta, aut alia intervenerint pacta, qui ad alias nuptias transit, tenetur ad restitutionem omnium damnorum, dotationem puellæ, tam in foro conscientiæ, quam in foro externo. Licite autem & absq; peccato sponsalia dissoluntur. 1. Mutuo utriusque consensu & obligationis remissione. 2. Cum ante pubertatis annos utrimque vel saltem altero impubere sunt contracta, liberum est impuberi, ad annos pubertatis

tis

eis pervenienti à sponsalibus resilire. 3. Si
 alteruter Religionem ingrediatur, & in ea
 profiteatur, alias si egrediatur, & qui man-
 sit in sæculo urgeat, tenetur ad sponsalia
 prius contracta. 4. Qui ordinem sacrum
 suscipit, sponsio enim sponsaliorum, sem-
 per excipit melioris status electionem.
 5. Si tempore per sponsalia præfinito alter
 in longinquas Regiones proficiscatur, ob
 diuturnam absentiam sponsalia dissolun-
 tur, & puella potest licite cum alio matri-
 monium inire. 6. Ex notabili impedimen-
 to vel mutatione in alterutro supervenien-
 te, V. G. supervenit in alterutro morbus
 contagiosus, Paralysis, Lepra, Impotentia,
 deformitas corporis notabilis, paupertas
 magna, oriuntur inter ipsos capitales ini-
 micitiæ. Denique si post sponsalia aliquid
 deprehendatur, quod si prævisum fuisset
 nullatenus sponsalia contracta fuissent.
 7. Si post sponsalia alteruter cum alio for-
 nicetur, tunc enim frangitur inchoata ma-
 trimonii fides. 8. Si nascatur post sponsa-
 lia aliquod impedimentum dirimens.

6. Votum simplex castitatis, vel reli-
 gionem

gionem ingrediendi & in ea profitendi, aut ordinis sacri suscipiendi, impedit matrimonium contrahendum: ita ut si persona ejusmodi votis obligata matrimonium contrahat, peccet mortaliter, etsi matrimonium validum sit. mulier vero voto simplici castitatis obligata, post matrimonium valide contractum, tenetur debitum marito illud exigenti reddere, non potest tamen sine peccato petere: Similiter vir voto simplici castitatis obligatus, potest & tenetur debitum uxori postulanti reddere, petere autem non potest. Notandum vero quod qui cum simplici castitatis voto matrimonium ineunt, mortuo conjugate neantur iterum ad votum castitatis servandum, nec possit absque dispensatione sine novo peccato mortali, ad secundas nuptias procedere. Quia promissio Deo facta tota vita durat, nisi super ea dispenseetur.

Articulus Quintus.

*De Dispensationibus in impedimentis
Matrimonium dirimentibus.*

1. **N**on datur dispensatio, ne quidem à summo Pontifice in impedimen-

ris Matrimonii, jure divino Naturali aut
positivo mere constitutis. Non enim po-
test dispensare ut nubat filia cum patre, fi-
lius cum matre, nurus cum socero, gener
cum socru sua, quia nec directe nec indire-
cte nec permissive, pontifex potestatem
habet in illa, quæ sunt juris divini absoluti,
nec ab humana dispositione dependent
soli enim Deo reservantur.

2. Romanus tamen Pontifex potest di-
spensare in omnibus impedimentis matri-
monium dirimentibus, quæ Ecclesiastico
jure constituta sunt, quia ipse est caput Ec-
clesiæ, in quo tota potestas quæ in Eccle-
siam influit, tanquam in suo principio con-
tinetur. Unde *Concil. Trident. sess. 24. de
Reform: Matrim: c. 5.* Supponit residere in
Pontifice potestatem dispensandi usq; ad
secundum gradum collateralem. *In contra-
hendis (inquit) Matrimonijs vel nulla omni-
no detur dispensatio vel raro, idq; ex causa
gratis concedatur, in secundo gradu nun-
quam dispensetur, nisi inter magnos Princi-
pes.* Illæ vero dicuntur justæ causæ dispen-
sationum, quæ attentis circumstantiis mo-
vent,

vent, aut aptæ sunt movere dispensatorem ad dispensandum. Mensurantur autem his fere circumstantiis: tempore, loco, personis, necessitate, utilitate, malo gravi vitædo.

3. Ex circumstantia temporis dispensandi causa proponitur, uti: Belli, pestis, ætatis, qualis est causa ista Romanis usitata, pro Oratrice excedente 24. annum: quod dicta Oratrix 24. annum excedens hæcenus virum paris conditionis cui nubere posset, non invenit.

4. Ex circumstantia loci: quales sunt quæ propter loci angustiam obtinentur, quod cum dicta Oratrix, propter loci illius angustiam virum sibi non consanguineum, paris conditionis cui nubere possit, invenire nequeat.

Ex circumstantia personarum, ut quia Magnates, ad conservationem Hæreditatum in eadem cognatione, item: ob excellentiam meritorum in Ecclesiam personæ, pro qua petitur: item: ad conservationem familiæ in eodem sanguine alias perituræ.

5. Ex necessitatis circumstantia, ut propter

pter

pter inopiam, vel carentiam dotis ut cum dicta Oratrix indotata existat, & dictus Orator sic illam indotatam in uxorem ducere, ac usque ad quantitatem secundum Oratricis qualitatem competentem, ex integro dotare intendat.

Ex circumstantia utilitatis: quando ex dispensatione in gradibus prohibitis oriatur, reconciliatio Hereticorum cum Ecclesia, & propagatio Religionis.

6. Ex circumstantia mali gravioris vel scandali evitandi, dispensationes justificantur, quæ ad infamiam evitandam conceduntur, cognatis vel affinibus, qui carnaliter se cognoverunt, secuta vel etiam non secuta prole, aut muliere jam gravida. Ad valorem vero dispensationis debent allegari veræ vel reales causæ, & quæ in personis vere à parte rei subsistunt, unde si causæ fictæ, falsæ, & à parte rei non existentes, allegentur, quibus permotus Pontifex dispensationem concedat, dispensatio est penitus nulla, & matrimonium subsequens invalidum.

7. Episcopus vero non potest Ordinaria

naria potestate dispensare in impedimentis Matrimonium dirimentibus, communitamen usu & interpretatione juris, potest Episcopus interdum in impedimentis matrimonium dirimentibus dispensare, concurrentibus maxime quatuor conditionibus. 1. Si Matrimonium jam sit (et si nulliter) contractum. 2. Si impedimentum sit occultum. 3. Si separatio fieri nequeat sine gravi scandalo. 4. Si ob paupertatem, vel alias causas justas, Romanus Pontifex adiri non possit. Ita *Aloysius Riccius in praxi rerum quotid: Resol: 228.* Fundamentum ejus est, quod si Romanus Pontifex adiri potuisset, aut requisitus fuisset, his concurrentibus circumstantiis, in dispensationem consensisset. Quod fundamentum pertinet ad justam interpretationem legis, communi etiam usu & consuetudine quæ est juris declarativa, concessum est, Episcopis ad supplendos defectus in necessariis casibus, qui non permittunt recursum ad summum Pontificem, ne Ecclesia deesse videatur in iis quæ ad communem fidelium salutem & vitanda peccati pericula, & alia mala requiri possunt. 8. Pe-

8. Petes i. an Episcopus nunquam possit dispensare in impedimento dirimente, ante contractum matrimonium Resp. cum Thoma Sanchez. lib. 2. de Matrim: D. 40. n. 7. Posse evenire casum quo possit, si nimirum duo simul concurrant, ut videlicet sit periculum grave spiritualis salutis, vel ingentis damni in mora, si dispensatio differeretur. Vel quod non pateat facilis aditus ad pontificem vel alium delegatam potestatem habentem. V. G. est concubinaris qui concubinam habet, quæ ab aliis putatur uxor, hic in extremis positus vult ducere concubinam in uxorem, reperitur tamen concubina in aliquo prohibito affinitatis gradu occulto illi conjuncta, cæterum proles habent, uxor legitima creditur, gravissima infamia erit si deprehendatur fuisse concubina & non uxor, mors instat, in hoc casu Episcopus ante contractum matrimonium dispensare potest, & valet axioma illud commune, Episcopum in lege Pontificia & Conciliari dispensare posse, quando est gravis aliqua necessitas, nec patet aditus ad S. Sedem.

9. Petes 2. Quid faciendum casu quo impedimentum occultum, super quo Episcopus ad effectum Matrimonii revalidandi in foro conscientiae dispensavit, postmodum in foro externo manifestum fiat. R. in hoc casu Episcopum debere declarare & testari in genere, dispensationem sufficienter obtentam esse, quia Matrimonium virtute dispensationis ejus in foro conscientiae fuit validum & vere contractum, & eo modo quo tunc fieri poterat, cum impedimentum occultum erat, adeoque contractantes in omni foro, in possessione sunt Matrimonii validi. Non enim constat de restricta potestate Episcopi in hoc casu, cum potestas dispensandi illi ex communi juris interpretatione adveniat, & aequales casus non excludat. Maxime cum communis sententia sit, Episcopum in sua Diacesi posse, quidquid Pontifex in Ecclesia, etiam quo ad reservata, quando salus animarum periclitatur, vel grave scandalum imminet, nec datur ad supremam sedem recursus. Non obstante tamen hac declaratione externa, & testimonio Episcopi, summi Pontificis

tificis dispensatione opus est: quia declaratio Episcopi tantum est, ad remouendum scandalum, nec seruit in foro externo seu litigioso, adeoque casu quo Matrimonium in controversiam traheretur. S. Sedes adiri debet & nova dispensatio pro illo foro obtineri.

Articulus Sextus.

De finibus & bonis Matrimonij.

1. **D**uo sunt fines primarij Matrimonij post primum peccatum Adami. Prior: procreatio prolis, posterior: remedium concupiscentiæ & illicitæ libidinis: quamvis enim Matrimonium ante peccatum ad solam procreationem prolium à Deo fuerit institutum, benigna tamen Dei dispositione factum est etiam in remediũ libidinis, ita ut nullum peccatum sit nuptis, etiam sola vitandæ libidinis causa carnaliter copulari. Patet 1. Cor. 7. v. 9. *Propter fornicationem autem unusquisq; suam uxorem habeat & unaqueq; suum virum, melius est enim nubere quam uri.*

2. Secundarii vero fines Matrimonij sunt,

sunt, educatio prolis, & communicatio
mutuæ ac individuæ societatis. Quia illi
dicuntur fines secundarij, qui ex primarijs
ita nascuntur, ut primarij absque illis con-
venienter consistere non possint, sed pro-
creatio prolis non potest convenienter
consistere, absque educatione, neque re-
medium concupiscentiæ, absque mutua &
individua communis vitæ societate, ergo
illi sunt fines necessarij.

3. Sub educatione autem comprehen-
ditur, non tantum sustentatio & nutrimen-
tum corporale prolis, ad quam parentes
obligantur, sed etiam ejus spiritualis insti-
tutio, etiam in ordine ad Deum & salutem.
Ita *S. August. lib. de Virgin. c. 12. Habeant*
(inquit) *conjugia bonum suum, non quia fi-*
lios procreant, sed quia honeste, quia licite,
quia pudice, quia socialiter procreant, & pro-
creatos pariter salubriter educant.

4. Sub communicatione mutuæ & in-
dividuæ societatis, comprehenditur com-
munis communicatio operum, & mutui
auxilij ad œconomiam familiæ, ac onerum
Matrimonij supportationem, sine quibus

S

matri-

Matrimonii operationes claudicant, nec bene dirigi possunt. De quibus passim Scripturæ *Tob. 10. ad Titum 2. ad Tim. 2. & alibi.*

5. Bona etiam Matrimonij potissimum tria referuntur, quibus à Deo & natura Matrimonium cohonestatum est, nimirum: proles, fides, sacramentum, quæ quidem vocantur bona, quia matrimonio junctis, quandam bonitatem conferunt, & velut divinæ bonitatis Benedictiones reputantur, de quibus Apostolus *ad Tim. 2.* Loquens de muliere: *Salvabitur* (inquit) *per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione & sanctificatione cum sobrietate.* Ubi per filiorum generationem bonum prolis, per fidem & dilectionem, bonum fidei: per sanctificationem cum sobrietate, bonum sacramenti intelligit, quibus tanquam tribus bonis in matrimonio suo, conjuges salvantur. Tria hæc paucis complectitur. *S. August: lib. 9. de ben: ad literam c. 7. Id quod bonum habent nuptiæ, peccatum nunquam esse potest. Hoc autem tripartitum est. Fides, proles, sacramentum. In fide attenditur, ne præter vinculum*
conju-

conjugale cum altero aut altera concumbatur: in prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur: in sacramento autem ut Conjugium non separetur, & dimissus aut dimissa, nec causa prolis alteri conjungatur.

Articulus Septimus.

De obligationibus Conjugum de futuro.

1. **O**bligatio est: intentio recta: quæ juxta fines matrimonij in tribus consistit. Nimirum: ut quis Matrimonium contrahat, motivo Conjugalis & individue societatis, ordinatæ ad propagationem prolis, remedium vincendæ libidinis, mutui auxiliij & consolationis, hi enim sunt fines matrimonium rectificantes.

2. Obligatio est: discreta Electio: de qua *Prov. 19. Domus* (inquit sapiens) *& divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem proprie uxor prudens.* Ex quo infertur, non minorem requiri vigilantiam in uxore eligenda, quam in divitijs comparandis, quia cum uxor sit donum Dei, precibus ac consultationibus pijs requirenda est. **Quod**

clare docet horribilis ista sententia. S. Chrysoft: homil: 1. in c. 1. Matthæi. Qui (inquit) secundum Deum accipit uxorem à Deo provisam, in virtute generat filios: qui autem accipiunt uxores ex provisione Diaboli, id est non Religionis intuitu, nec fideles in infirmitate generant filios, nec prævalentes unquam fortes, nisi in malo.

3. Obligatio est: fidelitas sincera: quæ consistit in sponsalibus, contractibus matrimoniorum, fidei & casta conversatione desponsandorum, tenentur enim in his omnibus servare fidelitatem, illis actionibus ex natura rei & legis annexam.

4. Est præparatio congrua animæ, & sacrarum caeremoniarum observantia, quæ obligatio. Patet ex Concil: Trident: sess: 24. de Reform: Matrim: cap. 3. Postremo (ait) S. Synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahunt vel saltem triduo ante Matrimonij consummationem, sua peccata diligenter confiteantur & ad SS. Eucharistie sacramentum pie accedant: Si qua provincia alijs ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus & Cæremonijs hac in re utantur.

ead omnino retineri S. Synodus vehementer optat.

Articulus Octavus.

De obligationibus Matrimonium concomitantibus.

Obligatio est: ut sint liberi ab omni impedimento, tam dirimente quam impediante. 2. Obligatio est: ut in copulatione adsit Parochus & ad minus duo testes. 3. Denique obligatio est: ut adsit verus mutuus consensus, signis externis legitime utrimque datus.

Articulus Nonus.

De obligationibus Matrimonium consequentibus.

Obligatio est: debiti Conjugalis red- ditio: cujus obligatio tanta est, ut absque mortali peccato non possit alter alteri negare, nisi justa causa excuset. Fundatur vero in contractu Justitiæ, quia ut ait Apostol: ad Corinth. 7. *Mulier potestatem sui corporis non habet, sed vir. Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet,*

sed uxor. Unde & ante intulerat : uxor vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro. Et ostendens obligationem vers. 3. superaddit: Nolite fraudare invicem nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in id ipsum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram.

Porro obligatio hæc suis terminis coarctatur, nimirum : 1. Ut honeste petatur, non enim tenetur Conjugi inhoneste vel inhonesta petenti, debitum reddere, sed tantum inter terminos honestatis Conjugalis, neque enim tenetur uxor reddere debitum accedenti præpostere, & contra ordinarium modum, cum periculo effusionis seminis, vel alterius inordinatæ libidinis. Eadem ratione non tenetur reddere debitum, si publice vel in loco inhonesto petatur. 2. Ut juste petatur: tunc autem injuste censetur peti, quando cum magno detrimento alterutrius Conjugis, aut tertii petitur, aut in irreverentiam Dei. Hinc Conjux infirmus non tenetur petenti debitum reddere. Item si ex impetu
vehe-

vehementi timeat probabiliter infirmitatem. Item si ex nimio uteri tumore timeat abortum. Item tempore menstruorum: si probabiliter timeat in prole monstruositatem. Item si petatur in loco sacro, non enim ibi tenetur alteruter reddere, ob reverentiam Dei & loci sanctitatem, qui moraliter illis actibus profanatur. 3. Requiritur ut oportune petatur: opportunitas autem mensuranda est loco, tempore, circumstantiis, unde non tenetur reddere in cubiculo ubi proles dormiunt. Quo ad tempus, non judicatur opportunum quando orationi vacandum, specialiter nocte præcedente Diem quo sacra communio sumenda est.

2. Obligatio est: fides intemerata Thor i Conjugalis, ad quam mutua obligatione conjuges tenentur, & consistit in hoc, ut nec affectu, nec facto, in alterius copulam unquam consentiant. Unde est illud ad Rom. 7. *Nam quæ sub viro est mulier vivente viro alligata est legi: igitur. Subdit: vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.*

S 4

3. Ob-

3. Obligatio est: dilectio Conjugum, & societas indivisa, quam urgent scripturæ: & quidem ad Ephes. 5. *Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam.* Iterum: *Ita & viri debent diligere uxores suas sicut corpora sua, qui uxorem suam diligit se ipsum diligit, & alibi sæpius: Debet vero amor ille esse beneficus, castus, honorabilis ac intimus, & velut primitivus,* Porro quæ dicta sunt de amore viri ad uxorem, è converso debent aptari amori uxorum ad Maritos, unde monet Apostolus: ad Tit. 2. *Annus similiter in habitu sancto &c. (inquit) prudentiam doceant adolescentulas ut viros suos diligant.* Notandum vero quod interdum licita sit separatio individualæ societatis vitæ, quo ad Thorum duntaxat, & habitationem, non vero quoad vinculum, hujus causæ variæ referuntur in jure communi: V. G. ob alterutrius adulterium, nimiam sævitiam, periculum alicujus mali, gravis infamiæ, peccati mortalis, mortis, item ex mera voluntate & consensu mutuo. Si absit periculum peccati, vel gravis detrimenti, possunt libere Conjuges

juges

juges non solum ad tempus, sed etiam in perpetuum ab invicem separari.

Articulus Decimus.

De Mariti Personalibus obligationibus respectu uxoris.

TRes potissimum sunt mariti ad uxorem personales obligationes, obligatur enim ad sustentationem, instructionem, protectionem, jure sustentationis obligatur uxori, ad congruum alimentum & vestimentum, etiamsi dotem non attulerit, hoc enim ipso, quo indotatam ducit, censetur in suum onus eam ducere, & onus alendi in se suscipere; ita etiam ut indotatam, cogatur maritus rixosus extra domum alere. Sub instructione, ad quam tenetur maritus uxori, continentur omnia quæ pertinent ad uxoris & familiæ congruam directionem, tamen moribus, quam in aliis, quia est caput uxoris & familiæ, unde tenetur illam instruere, vel curare instrui in ijs, quæ sunt salutis & bonorum morum, ac muneris veræ matris familias; tenetur corrigere ubi errat, insuper tene-

tur uxoris infirmitates & fragilitates tolerare. Ad instructionem pariter pertinet, potestas virorum in vota & exercitia pietatis suarum uxorum, ut in jejunia, orationes, neque enim vota uxorum rata sunt, nisi de consensu maritorum, qui ea pro suo beneplacito irritare possunt, ut patet *Numer. 30. v. 14. Si voverit & juramento se constringerit, ut per jejunium vel ceterarum rerum abstinentiam, affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat vel non faciat.*

2. Uxor etiam in scio marito potest vovere licite & valide, quidquid est extra materiam, leges, officia, exercitia Matrimonij, & familiarum, quia in his est arbitria suae voluntatis. Unde potest vovere nonnulla quae sunt merae libertatis & salutis. Ut aliqua pia exercitia pietatis, Eleemosynas ex propriis & paraphernalibus bonis, in quantum tamen non spectant ullo modo ad Matrimonii onera & jura.

3. Potest vovere castitatem defuncto duntaxat marito servandam, & alia hujusmodi: & ita de votis Mariti proportionate philosophandum est: neque enim Ma-

ritus

rit^o potest, non cōsentiente uxore, aliquid
vovere, quod Matrimonio & officijs ejus
ac familiæ interesse aliquod alicujus mo-
menti inferat. Dicitur (*proportionate*) in
aliquibus enim maritus circa Uxorem &
familiam, aliqua potestate & auctoritate
potitur, qua non gaudet Uxor in Maritum.
Sub protectione comprehenditur omnis
propulsatio injuriæ, sive in bonis corporis
& naturæ, sive in bonis fortunæ, & in fama
ac honore, & hæc est potior pars dilectio-
nis, quam maritus ad uxorem exercere
tenetur.

Articulus Vndecimus.

De obligationibus Vxoris ad Maritum.

UXOR marito tenetur ad obedientiam
& subjectionem: ad Reverentiam &
honorem, ad liberorum & familiæ conser-
vationem. De obedientia & honore pa-
tet ex textu *1. Pet. 3.* ubi sic: *Subiectæ estote*
proprijs viris, sicut Sara obediebat Abraha,
Dominum illum vocans: liberorum vero
& familiæ conservatio, in hoc consistit, ut
Administrationem communem intra fa-
mili-

miliam suscipiat, prolibus necessaria subministrat, eorum curam singularem gerat, sit adiutorium & consolatio mariti.

Articulus Duodecimus.

De peccatis Conjugum de futuro.

1. **P**eccant mortaliter qui ob meram libidinem & voluptates carnis Matrimonium contrahunt de quibus *Tob. 6. Angelus Raphael. Hi (inquit) qui Conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & à sua mente excludant & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus quibus non est intellectus, habet Demonium potestatem super eos.*
2. Peccant qui uxorem ducunt ob divitias, honores, fastum & ob alios aliquos fines matrimonium ineunt, qui tamen si primarius finis non excludatur, venialiter tantum peccant, non raro tamen gravissimorum peccatorum fundamenta jaciunt, brevi enim displicet uxor, declinatur vel in adulteria, vel in rixas continuas, contemptus, tædia mutua societatis.
3. Peccant qui absque ulla salutari consultatione uxores ducunt.

4. Pec-

4. Peccant qui absque consensu & consilio parentum nubunt, non tantum contra obedientiam, sed etiam contra discretionis virtutem, à principio enim instinctu divino à parentibus matrimonia dirigebantur.

5. Peccant mortaliter qui sponsalia legitime contracta, injuste vel illegitime derelinquunt.

6. Peccant qui sponsalia mala fide contrahunt, absque intentione contrahendi aut nubendi. Quia in re gravi proximum decipiunt.

7. Peccant qui in contractibus antenuptialibus se invicem in materia gravi decipiunt, allegando bona quæ non habent, vel si habent, allegando cum intentione non servandi, in quibus aliquando Parentes, aliquando contrahentes se invicem, aliquando procuratores decipiunt vel decipiuntur.

8. Peccant qui sponsalia contraxerunt, si se invicem impudice tangant, aut carnaliter cognoscant, etsi enim honesta amoris oscula, & amplexus ratione futuri matrimonij

monij inter sponſas urbane permittantur, impudicitia tamen nulla permitti poſſunt, cum in mutua corpora nullam adhuc habeant poteſtatem.

9. Peccant mortaliter, qui cum peccato mortali ad contrahendum Matrimonium accedunt, unde ad contritionem veram vel confessionem actualem obligantur ante copulationem.

10. Peccant mortaliter qui absque diſpenſatione legitima denuntiationes omittunt, vel ante illas factas contrahunt.

Articulus Tertiusdecimus.

De peccatis Matrimonium concomitantibus.

1. **P**eccant mortaliter qui aliquo impedimento irretiti Matrimonium contrahunt, & ſi impedimentum ſit dirimens, præter peccatum mortale, Matrimonium eſt invalidum.

2. Peccant mortaliter, qui ſcienter cum impedimento dirimente contraxerunt, quoties carnaliter ante impedimenti diſpenſationem ſe invicem cognoscunt, aut
tactus

tactus inter solutos illicitos ad invicem habent.

3. Peccant mortaliter, qui cum impedimento impediēte contrahunt, quoties debitum exigunt, (non impetrata dispensatione) quamvis illud reddere possint.

4. Peccant mortaliter qui absq; vero consensu, vel absque signis externis legitimis, vel Parochi & duorum ad minus testium præsētia contraxerunt, idque toties quoties postea prætextu Matrimonij se invicem carnaliter cognoscunt, vel tactus solutis personis illicitos ad invicem habent.

Articulus Quartusdecimus.

De peccatis Matrimonium consequentibus.

1. **P**eccant mortaliter, Conjuges qui absque justa causa sibi invicem debitum negant, etiam extra periculum incontinentiæ.

2. Peccant mortaliter, qui ubi est proximum periculum incontinentiæ in alterutro, debitum non reddunt, vel uxores quæ non patiuntur.

3. Pec-

3. Peccant mortaliter viri, qui sequentes passionem desiderij, absque delectu circumstantiarum loci aut temporis, debitum urgent, aut in concubitu periculo abortus, gravis infirmitatis, prolis monstruosæ se exponunt.

4. Peccant mortaliter qui in materia gravi, extra terminos honestatis, iustitiæ & oportunitatis debitum exigunt & urgent.

5. Peccant mortaliter qui committunt adulterium, sive sit mentale, voluntatis ac pravi desiderij interni, sive sit externum in alieno concubitu ac actibus & tactibus impudicis, adulterium concomitantibus vel antecedentibus, non enim solum adulterium aëtu externo consummatum, prohibitum est, sed etiam quod oculo libidinoso & affectu interno committitur.

6. Peccant mortaliter viri, qui dure, asperè, crudeliter tractant uxores suas, ac si essent ancillæ, cum sint sociæ & consortes.

7. Peccant qui uxoribus tantum utuntur ad libidinem exsatiandam, absque affectu vero maritali.

8. Peccant qui uxores percutiunt, domo ejiciunt,

ejiciunt, opprobrio afficiunt, illis ex prava suspicione vel zelotypia crimina imponunt. Item: qui vexationibus & morositatibus illas in desperationem, Melancholias graves præcipitant.

9. Uxores notabiliter peccare dignoscuntur, quæ suos Maritos morositate sua, importunis querelis, improperijs & molestijs afficiunt, rixas perpetuas aut suscitando aut fovendo. Similiter quæ sua zelotypia viris suis causa sunt gravis tristitiæ & afflictionis, interdum etiam multorum peccatorum, ebrietatum & dissolutionum.

10. Quamdiu in rixis, turbatione mutua, & familiæ perseverant, nec sibi mutuo reconciliantur, sunt in continuo statu peccati mortalis & damnationis.

11. Omnis separatio quo ad thorum & habitationem, absq; legitima causa facta, est peccatum mortale in conjuge, qui nullitatis causæ conscius illam procuravit.

Arti-

Articulus Quintusdecimus.

De peccatis personalibus Mariti.

1. **P**eccant mariti mortaliter qui uxorib⁹ alimenta & vestimenta juxta statum suum & familiae denegant, eas confundunt & velut derelictas habent.
2. Peccant mortaliter, qui eis tempore infirmitatis non assistunt, vel non curant ut congruis medicinis eis succurratur.
3. Peccant mortaliter qui uxores suas vel non instruunt, nec instrui curant in necessarijs, & qui eas in malis moribus, affectibus, jurgijs fovent, & non reprehendunt.
4. Qui eas diffamant, calumniantur, earum honorem non defendunt, porro viri advertere debent mulieres esse infirmae rationis, naturae fragilis, in passionibus bonis malisve ferventiores, suarum passionum prodigas, suorum conceptuum pertinaces, ideo debent prudenter illis compati, illas juvare, illis bene consulere, illas oportune reprehendere, & ubi est pertinacia etiam durius arguere.

Arti-

Articulus Sextusdecimus.

De peccatis personalibus Vxoris.

1. **P**eccant mortaliter mulieres, odio, averfione, & odio habentes viros suos, eos affligentes morositatibus suis.

2. Peccant mortaliter inobedientes, Rixosæ, garrulæ, domum & familiam perturbantes, nullum viris suis honorem exhibentes, male de illis loquentes.

3. Peccant zelotypia gravi & injusta, viris suis molestæ, in quibus sibi perpetuam damnationem acquirunt, ob injuriam & calumnias maritis & aliis illatas, de quibus vix pænitere possunt.

4. Peccat mortaliter mulier quæ liberorum & domesticorum suorum curam non gerit, nec rei familiaris ullam sollicitudinem habet, sed substantiam & bona familiæ & mariti dissipat. De reliquis gravissimis mulierum excessibus videat lector Cap. 25. Eccles. à ψ .17. usque ad finem, & Cap. 26. ψ . 6. & c.

TITV-